

הגוי את הפירות הראשונים שגדלו בשדהו ואפילו בדמים יקרים, ומביא ממנו הישראל בכורים לירושלים –

מפני תיקון העולם, כדי שיימנעו ישראל מלמכור שדות ארץ ישראל לגויים, ולא יעברו על לאו של "לא תחנם", שבכללו: "לא תתן להם חנייה בקרקע"; ואף אם ימכרו לגוי, יטרחו לחזור ולפדות את השדה מן הגוי.

גמרא:

אמר רבה: אף על פי שאין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר. כלומר: אין

קניינו מועיל להפקיע את קדושת הארץ מדין מעשר, שנאמר "והארץ לא תימכר לצמיתות כי לי הארץ", ללמד: לי קדושת הארץ, ואין ביד הגוי להפקיעה.⁽⁹⁾

ונפקא מינה במה שלא הפקעה הקרקע מן המעשר, שאם חזר ישראל וקנה ממנו את התבואה קודם שמירחה הגוי ונמצא שהיה המירווח ביד ישראל, הרי הוא חייב לעשרה, אף שגדלה התבואה בקרקע של גוי.

אבל יש קנין לגוי בשדות שבארץ ישראל, ויש לו זכות לחפור בה בורות שיחין ומערות.⁽¹⁰⁾

שנאמר: "השמים שמים לה", והארץ נתן

הרמב"ם, שאף למאן דאמר: "אין קנין", כל זמן שהיתה ביד הגוי פקעה קדושתה, אלא שהועיל קניינו של הישראל ממנו, להיות כמו "כיבוש"; אלא שהדברים צריכים תלמוד, שהרי השיעור הקובע הוא הבאת שליש, ואז הרי היתה השדה ביד גוי.

10. נחלקו הראשונים: מאי קא משמע לן בזה שמותר הגוי לחפור בה בורות שיחין ומערות:

דעת הרשב"א, וכן הוא ב"חידושים מכתב יד": קא משמע לן שיש לגוי קנין הגוף בשדות ארץ ישראל.

אבל הרמ"ה [הובא ב"חידושים מכתב יד"] כתב: "ונפקא מינה [במה ש"יש קנין"], דאי זבין ליה [הגוי מישראל] וחפר בה בורות שיחין ומערות, קנאן, ואם חזר [הגוי] ומכרן לישראל, לא יכיל ישראל קמא למימר ליה ללוקח [שני], אדעתא דמחפר בה בורות שיחין ומערות ולאפקועה מידי מעשר, לא זביני ליה הני ניהליה, דאנא ממלינא להו עפרא וזרענא להו, אלא הרי הן בחזקת הלוקח שלקחן מן הגוי.

9. א. נתבאר על פי "חידושים מכתב יד"; ובלבד שיקנה קודם מירוח, שאם נתמרחו ביד גוי, הרי היא פטורה משום מירוח הגוי, וכמבואר בהמשך הגמרא דדרשינן "דיגונך ולא דיגון גוי".

ב. בעיקר הנידון אם "יש קנין" להפקיע מידי מעשר, ראה ב"חזון איש" [ליקוטים כאן] שהאריך בראיות, שאפילו למאן דאמר: "יש קנין" אין זו הפקעה בקדושת הארץ, אלא פטור ממעשר, משום שנאמר: "דגנך ולא דגן גוי".

אך ראה ב"משנת רבי אהרן" [זרעים סימן ח אות י] שהביא דברי הרמב"ם [תרומות א י]: "גוי שקנה קרקע בארץ ישראל, לא הפקיעה מן המצוות, אלא הרי היא בקדושתה, לפיכך אם חזר ישראל ולקחה ממנו, אינה ככיבוש יחיד, אלא מפריש תרומות ומעשרות ומביא בכורים והכל מן התורה, כאילו לא נמכרה לגוי מעולם", וכתב על זה, שמבואר מלשונו, שאם יש קנין לגוי פקע לגמרי קדושת הארץ והוי כחוץ לארץ, שאף אם חזר ישראל ולקחה הוי כקונה שדה בחוץ לארץ; [וראה עוד לשון רש"י לעיל כה א ד"ה מבין הכותים; ולכאורה יש ללמוד מלשון